

Lejla Hodžić, Filozofski fakultet u Sarajevu

INTERNET I UPOZNAVANJE SUDENATA SA OSNOVNIM PEDAGOŠKIM POJMOVIMA

Sažetak

Uvođenje savremene tehnologije i mnogobrojnih inovacija u nastavu radikalno mogu izmijeniti organizaciju i izvođenje odgojno - obrazovnog rada. Uz primjenu savremene nastavne tehnologije nastava postaje zanimljivija, djelotvornija i adekvatnije priprema mlade za život. Time se stari oblici pasivnog učenja pretvaraju u oblike aktivnog mišljenja, a nastava postaje kvalitetnija sa znatno boljim rezultatima.

Ovaj tekst, opisujući primjer vlastitog rada, nudi ideje za uspješnije snalaženje nastavnika u korištenju i proširivanju izvora informacija, za korištenje Interneta kao jedne od najznačajnijih inovacija u nastavi i učenju.

Ključne riječi: *Internet, osnovni pedagoški pojmovi, savremena nastava, individualizacija*

Internet – nastanak i mogućnosti

Aktivna, multidisciplinarna i individualizirana nastava sve se više oslanja na mogućnosti koje pruža Internet, najmoćniji informacijski sistem današnjice.

Internet, zapravo, označava mrežu unutar mreže odnosno interkonekciju između više računara (*engl.* inter – među; net – mreža). Za nešto više od četvrt vijeka, Internet je postao najveća postojeća internacionalna računarska mreža sa velikm brojem stalno aktivnih računara i korisnika koji se povremeno uključuju s ciljem pretraživanja i razmjene informacija.¹

¹ Od januara 1996. do januara 1997. godine broj *hostova* porastao je s 9,5 miliona na 16 miliona, a broj domena s 240.000 na 800.000. Broj korisnika u svijetu se stalno povećava, tako da se informacije o lokacijama, veličini, broju

Početak razvoja Interneta, ili tačnije preteče Interneta, vezuje se za 1962. godinu kada su Sjedinjene Američke Države pri Ministarstvu odbrane oformile agenciju nazvanu Advanced Research Project Agency (ARPA) sa zadatkom da se naučna i tehnološka otkrića primijene u vojne svrhe. Cilj projekta bio je stvaranje mreže računara (ARPANET) kako bi se omogućio pristup podacima i programima sa bilo koje stranice.

Tek sredinom 80-tih i početkom 90-tih godina ARPANET se proširuje iz vojno – istraživačkih krugova i šira javnost se upoznaje sa činjenicom da se umreženi računari mogu koristiti i u svakodnevnom životu u komercijalne svrhe.

Internet omogućava pristup informacijama iz najrazličitijih oblasti: politike, ekonomije, sporta, kulture, nauke, mode, umjetnosti i dr. Judi Harris (1994) jedan od prvih američkih naučnika koji se bavio proučavanjem fenomena Interneta navodi da postoje 4 bazična vida razmjene informacija preko interneta: (1) pojedinac - pojedincu; (2) pojedinac - grupi; (3) pojedinac - kompjuterski program i (4) pojedinac - baza podataka. U veoma kratkom vremenskom periodu **Internet** je zauzeo veoma značajno mjesto u oblasti skladištenja, pretraživanja i iskorištavanja različitih informacija. Zahvaljujući mogućnostima koje nudi Internet, ljudi brzo uspostavljaju međusobnu komunikaciju, razmjenjuju informacije, vode razgovor i na taj način uklanjaju barijere koje čini prostorna udaljenost jednih od drugih.

Elektronska pošta (e-mail) je jedan od najpopularnijih oblika korištenja Interneta, pogotovo za individualnu i grupnu komunikaciju. Svjetski rasprostranjena mreža (World Wide Web, ili samo Web) poznata kao WWW sadrži danas stotine hiljada podataka i informacija i nije bez razloga dobila popularno ime «hipermedij».

Internet u pripremi nastavnika i učenika za nastavni proces

S obzirom na obilje informacija koje nudi Internet i koje se svakodnevno umnožavaju, nastavnicima i učenicima ovaj hipermedij postaje sve dragocjeniji izvor znanja. Oni na Internetu mogu doći do osnovnih, ali i do najnovijih podataka u vezi sa bilo kojim područjem znanja, bilo kojim pitanjem ili problemom. Stranice Interneta svakodnevno se ažuriraju, obogaćuju novim

korisnika razmatraju samo približno za određene vremenske periode a prema nekim informacijama taj broj danas se približio 150 miliona.

spoznajama, dostignućima iz različitih oblasti. Mogućnosti Interneta zaista su neograničene i upravo zbog toga sam pokušala da u vlastitom nastavnom radu iskoristim njegove prednosti.

Pokušavajući da osmislim čas čiji je cilj bio upoznavanje studenata sa temeljnim pedagoškim pojmovima osjetila sam potrebu da se oslobodim uobičajenog oblika rada baziranog isključivo na udžbenicima, enciklopedijama i drugim, često suhoparnim, knjigama već dobro poznatih autora.

Dakle, osnovni izvor informacija do kojih je trebalo doći i studenti i ja, a koji se tiču pedagoških pojmova, bio je Internet. Knjige i sve druge pisane tekstove za ovaj put ostavili smo po strani. Već su ranije navedene brojne i gotovo neograničene mogućnosti Interneta, ali kako se World Wide Web koju smo koristili u našem 'istraživanju' sastoji od velikog broja prezentacija institucija, pojedinaca i informacija koje se nalaze na raznim lokacijama, nije lahko doći do potrebnih podataka. Budući da ogromne količine vrijednih informacija na WWW-u nisu klasificirane, niti organizovane u kategorijama jednostavan pristup informacijama omogućavaju nam tzv. mašine za pretraživanje (pretraživači). Kako nam gotovo nikada dva pretraživača neće dati iste rezultate, poželjno je iskoristiti više od jednog pretraživača. To smo upravo i učinili u potrazi za pedagoškim pojmovima na Internetu. Pretraživači koje smo koristili su: yahoo, google i msn.

Nakon što je izvršen izbor temeljnih pedagoških pojmova: odgoj, obrazovanje, nastava, učenik, nastavnik, kurikulum, udžbenik, učenje pristupili smo pretraživanju. Možda se upoznavanje sa osnovnim pedagoškim pojmovima putem Interneta može nekome učiniti besmislenim, ali naš pokušaj inoviranja nastave na taj način osvježilo je nastavni rad, pojačao motivaciju studenata za rad na sadržajima koji su inače za njih manje privlačni te doprinio njihovom upoznavanju mogućnosti koje nudi Internet.

Unošenje pojmova, svakog pojedinačno, u određeno mjesto na pomenutim pretraživačima rezultiralo je izlistavanjem velikog broja stranica na kojima je sadržan traženi pojam.

U Tabeli 1. prikazani su rezultati koji se odnose upravo na broj dobijenih stranica.

Internet pretraživači				
Pedagoški Pojmovi	YAHOO	GOOGLE	MSN	Ukupno
Odgoj	134 000	1. 070 000	29 871	1. 233 871
Obrazovanje	965 000	1. 860 000	386 547	3. 211 547
Nastava	562 000	874 000	105 797	1. 541 797
Učenik	25 300	317 000	4 129	346 429
Nastavnik	61 000	427 000	12 744	500 744
Kurikulum	129 000	808 000	59 303	996 303
Udžbenik	1 980	24 900	1 059	27 939
Učenje	40 500	194 000	9 523	244 023

Tabela 1. Zastupljenost pedagoških pojmova na Internetu, utorak, 23.05.2006.²

Brojke unesene u kolonu koja označava ukupan broj stranica dobijenih za svaki pedagoški pojam ukazuje na činjenicu da je na Internetu zastupljen svaki traženi pojam.

Međutim, nije nam bilo dovoljno samo utvrditi broj stranica koji sadrže tražene informacije, pa smo slučajnim odabirom izdvojili nekoliko stranica da bismo analizirali definicije traženih pojmova i komparirali ih sa onima koje se nalaze u pedagoškim udžbenicima.

Važno je naglasiti da su pedagoški pojmovi u navedenom pretraživanju traženi isključivo na bosanskom/hrvatskom/srpskom jeziku. Ukoliko se korisnik Interneta aktivno služi nekim stranim jezikom pretraživanje može biti još zanimljivije a broj rezultata mnogo veći (moguće je i komparirati rezultate jednog i drugog pretraživanja).

Na web stranici <http://hr.wikipedia.org/wiki/Obrazovanje> pojam je definiran kao institucija, proces, sadržaj i rezultat organiziranog i/ili slučajnog učenja u funkciji razvoja različitih

²Da je Internet neiscrpan izvor informacija možete se uvjeriti ukoliko odmah, pošto pročitate članak i sami izvršite pretraživanje, a zatim taj isti postupak ponovite nakon kraćeg vremenskog perioda. Naime, rezultati će biti zapanjujući: broj stranica koje sadrže tražene pojmove se povećava iz dana u dan, iz sata u sat. Takvo ažuriranje stranica i njihovih sadržaja ukazuje na potrebu da se naglasi vrijeme kada je pretraživanje vršeno, jer sasvim je sigurno da se u ponovljenom postupku ne mogu dobiti jednaki rezultati.

kognitivnih sposobnosti, kao i sticanja raznovrsnih znanja, umijeća i navika što se u suštini ne razlikuje od definicije obrazovanja prema Vukasoviću (1998), autoru knjige Pedagogija koja se koristi kao temeljni udžbenik u okviru predmeta Uvod u pedagogiju. Naime, on obrazovanje definira kao “složen proces usvajanja znanja, vještina i navika što je osnova za izgrađivanje znanstvenog pogleda na svijet, za razvijanje spoznajnih snaga, za povezivanje znanja sa praktičnom profesionalnom djelatnošću i za izgrađivanje sposobnosti za samoobrazovanje.

Vrlo aktuelnu definiciju odgoja i obrazovanja kroz život dao je UNESCO, a možemo je pogledati na http://www.predsjednik.hr/Download/2003/09/13/perspektiva_mladih.doc.

Prema ovoj definiciji odgoj i obrazovanje temelje se na četiri osnovna stuba: učiti-znati, učiti-činiti, učiti-kako živjeti zajedno, učiti-bit. (vidi Delors, 1998.). Razni posrednici u odgoju i obrazovanju doprinose punom ličnom i društvenom razvoju pojedinca. Opće prihvaćena definicija koju je dao UNESCO ukazuje na tri različita tipa:

- Formalni odgoj i obrazovanje hijerarhijski je strukturirano, hronološki stepenovano od primarnih do tercijarnih institucija.
- Neslužbeni odgoj i obrazovanje je proces u kojem svaki pojedinac stiče stavove, vrijednosti, vještine i znanje iz svakodnevnog iskustva, npr. iz obitelji, od prijatelja, staleških grupa, medija i na temelju ostalih uticaja i faktora iz vlastite okoline.
- *Neformalni odgoj i obrazovanje je organizirana odgojno-obrazovna aktivnost izvan postojećeg formalnog sistema, a cilj mu je da određenoj osobi koja se školuje, pruži određene odgojno-obrazovne ciljeve.*

Svaki od ova tri odgojno-obrazovna tipa ima specifičnu ulogu koja je u skladu s ostala dva, a svi su neophodni za postizanje željenih rezultata.

Elektronska enciklopedija (<http://hr.wikipedia.org>) kurikulum objašnjava kao raznovrsno korišten termin, za kojeg mnogi jezici nemaju odgovarajući ekvivalentni izraz pa se sve više udomačuje u izvornom obliku, a obuhvata preciznu i sistematsku ukupnost planiranog odgoja i obrazovanja (cilj, zadaci, sadržaji, organizacija, metode, mediji, strategije). Temeljna mu je karakteristika "učeniku orijentirano učenje", ali precizno

artikulirano (algoritmizirano), zato se svako planiranje i programiranje ne može nazvati kurikulumom, nego samo ono koje zadovoljava metodologijske uvjete, kriterije i tehnologiju izrade kurikuluma.

Za studente može biti još dodatni izazov da pronađu najmanje po tri definicije svakog pojedinog pojma da uočavaju razlike među njima, da diskutiraju i da pronalaze najobuhvatnije i najkorektnije definicije. Takva traganja i rezultate do kojih se došlo teško da se mogu predstaviti u ovome tekstu. Navodimo ih više kao ideju za slična 'inoviranja' nastavnog rada.

Primjena Interneta u individualiziranom i individualnom radu

Pored primjene najnovijih tehničkih i tehnoloških rješenja u nastavnom radu koje nam nudi Internet u ovom pokušaju drugačijeg organiziranja vježbi došla je do izražaja i individualizacija učenja i ovladavanja osnovnim znanjima u jednoj nastavnoj oblasti.³

U uvjetima individualiziranog i individualnog rada uloga nastavnika obuhvata strategiju, organizaciju, savjetovanje, vođenje. U oba slučaja učenik aktivno učestvuje u planiranju određenih aktivnosti, izboru sadržaja, sredstava, oblika i metoda rada, saraduje s nastavnikom, traži pomoć i prihvata savjete, samostalno proučava, razmišlja, sudi, donosi i realizira odluke, prati i vrednuje rezultate svoga rada, sagledava i otklanja propuste. (vidi Filipović: 1984)

U pretraživanju pedagoških pojmova na Internetu, odnosno pripremanju za realizaciju navedenog primjera organiziranja vježbi zastupljena su bila oba oblika rada. Studenti su koristili Internet kao izvor informacija, prilagođavajući pri tome svoj rad vlastitom izboru, mogućnostima, interesovanjima, potrebama, tempu pretraživanja.

Prema Markoviću⁴ ovako osmišljena priprema za nastavu obezbijedila im je angažirano učenje, a kada su angažovani u učenju učenici, tj. studenti:

- Preuzimaju aktivnu ulogu u značajnim zadacima,
- Odgovorni su za svoje učenje,

³ Da se podsjetimo individualizacija podrazumijeva zadovoljavanje potreba, mogućnosti, interesovanja i sposobnosti učenika i njihovog tempa napredovanja, kognitivnih stilova i stilova učenja. (više u Mandić:1974)

⁴ dostupno na http://www.cet.co.yu/arhiva/17/r17_reformaobr.htm

- Koriste mnoštvo resursa,
- Teže ka dubljem razumijevanju,
- Teže ka višim dostignućima.

U ovakvoj organizaciji nastave učenik/student doprinosi snažnije svome razvoju, preuzima veću odgovornost za svoj razvoj i stiče uvjerenja da vlastitim radom (uz adekvatno vođenje) može ostvariti mnoge svoje želje i zadovoljiti veliki broj vlastitih potreba.

Zaključak

Primjena računara, odnosno Interneta u pedagoškom radu može u velikoj mjeri doprinijeti rješavanju problema dosadašnje 'informacione barijere' te može učiniti taj rad efikasnijim, djelotvornijim, savremenijim, a za mlade daleko zanimljivijim. U takvim uvjetima škola/fakultet, u čijem središtu je bila uvijek nedovoljno opremljena biblioteka, postepeno stvara uvjete za izgradnju novog sveobuhvatnog sistema resursa za učenje i nastavu.

Stalno svježi inovirani i od internacionalnog značaja vrijedni podaci kojima raspolaže Internet postaju nezaobilazni, ne samo zbog aktuelnosti nego i zbog mogućnosti uvođenja mladih u puteve dolaženja do podataka i informacija u stvarnom životu, a uvijek u skladu sa individualnim potrebama.

Stručnjaci koji se bave teorijom odgoja i obrazovanja, koristeći se sadržajima koje Internet pruža, mogu brzo ostvariti uvid u sadržaj publikacija koje se bave teorijom odgoja i obrazovanja, mogu dobiti informacije o autorima pojedinih publikacija, o idejama koje se mogu iskoristiti i s autorima stupiti u kontakt, tražiti od njih potrebna objašnjenja, voditi raspravu o spornim pitanjima. Internet omogućava naučnim radnicima da dođu do naučnih projekata koji su realizirani u oblasti odgoja i obrazovanja i do rezultata koji su dobijeni u procesu istraživanja. Naučnici mogu učestvovati u stručnim i naučnim debatama na određenu temu, uključiti se u stručne rasprave i time obogatiti svoj rad. Upravo je uvođenje studenata u neke od prednosti koje pruža Internet i bila svrha naše zajedničke vježbe.

LITERATURA

Delores, J. I drugi (1998): *Učenje - blago u nama*, Educa, Zagreb
 Filipović, N. (1984): *Didaktika*, Sjetlost, Sarajevo

- Harris, Judi (1994): *Way of the ferret: Finding educational resources on the Internet*. Eugene, OR: International Society for Technology in Education
- Mandić, P. (1972): *Inovacije u nastavi i njihov pedagoški smisao*, Svjetlost, Sarajevo
- Mandić, P., Mandić, D. i Radovanović, I. (2000): *Uvod u opštu i informatičku pedagogiju*, Učiteljski fakultet, Beograd: Centar za usavršavanje rukovodilaca u obrazovanju
- Marković, D.: *Reforma obrazovanja: Predavači u novom veku* (1), dostupno na http://www.cet.co.yu/arhiva/17/r17_reformaobr.htm
- Radonić, F. (2001): *Obrazovna tehnologija u funkciji odgojno – obrazovnog procesa*, HPKZ, Zagreb
- Underdahl, B. i Willet, E. (1999): *Internet Biblija*, Mikro knjiga, Beograd
- Vukasović, A. (1998): *Pedagogija*, HKZ 'Mi', Zagreb
- Naučite TCP/IP za 21 dan* (2000), Kompjuter biblioteka, Čačak

ليلى خوجيتش

كلية الفلسفة في سرايفو

الإنترنت وتعريف الطلاب بالمصطلحات التربوية الأساسية

خلاصة البحث

استخدام التكنولوجيا والابتكارات الجديدة في عملية التدريس يمكن أن يحدث تغييرا إيجابيا كبيرا في إدارة وتنفيذ العمل التربوي الدراسي. يصبح التدريس باستخدام التكنولوجيا الجديدة أكثر حيوية وفعالية ويسهم في إعداد الناشئة للحياة بشكل أكبر. تتحول بهذه الطريقة طرق التعليم القديمة الباردة إلى الأفكار الحيوية الفاعلة وتحسن عملية التدريس وتكون نتائجها أفضل. ويمثل هذا البحث التجربة الشخصية التي تساعد المدرس على الاستفادة من الإنترنت في مجال توسيع دائرة معلوماته واستخدامه كأهم وسائل التحديث والابتكار في مجال التدريس والتعليم. المصطلحات الأساسية: الإنترنت، المصطلحات التربوية الأساسية، التدريس المعاصر، الفردية.

INTERNET AND PRESENTING NEW PEDAGOGICAL TERMS TO STUDENTS

Summary

Introducing modern technology and numerous innovations into educational process can radically change organization of educational process. Applying modern educational technology makes teaching process more interesting and efficient, and it adequately prepares the young for life. This turns the old ways of passive studying into active thinking and consequently, teaching process gives much better results.

This paper presents some ideas for a teacher's more successful use of internet and enriching its source of information, as well as ideas for the use of internet as one of the most important innovations in educational process.

Key words: internet, pedagogical key words, modern teaching process, individualization